ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ

της 28ης Ιανουαρίου 1999 *

I — Εισαγωγή

1. Με την παρούσα προσφυγή που ασκήθηκε δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΚ η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι το Βασίλειο του Βελγίου, διατηρώντας εθνική νομοθεσία σύμφωνα με την οποία απαιτείται η παρουσία ενός μέλους βελγικής ιθαγένειας στο διοικητικό συμβούλιο μιας ενώσεως ή ένας ελάχιστος αριθμός μελών βελγικής ιθαγένειας για την αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας μιας ενώσεως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6 της Συνθήκης ΕΚ.

II — Κρίσιμες εθνικές διατάξεις και διαδικασία

2. Σύμφωνα με τον βελγικό νόμο της 25ης Οκτωβρίου 1919 «περί αναγνωρίσεως νομικής προσωπικότητας στις διεθνείς ενώσεις που επιδιώκουν σκοπό φιλανθρωπικού, θρησκευτικού, επιστημονικού, καλλιτεχνικού ή παιδαγωγικού χαρακτήρα», η νομική προσωπικότητα μπορεί να χορηγηθεί στις ενώσεις αυτές εφόσον στο όργανο διοικήσεώς τους συμμετέχει τουλάχιστον ένα μέλος με βελγική ιθαγένεια.

3. Σύμφωνα με το άρθρο 26 του νόμου της 27ης Ιουνίου 1921 «περί αναγνωρίσεως της νομικής προσωπικότητας στις μη κερδοσκοπικές ενώσεις (...)», μια ένωση δεν μπορεί να επικαλεσθεί έναντι τρίτων τη νομική της προσωπικότητα αν τα τρία πέμπτα των μελών της δεν έχουν τη βελγική υπηκοότητα.

4. Με επιστολή της 25ης Μαρτίου 1996, η Επιτροπή υπέδειξε στο Βασίλειο του Βελγίου ότι τα δύο προμνησθέντα νομοθετικά κείμενα φαίνεται να μη συνάδουν προς το άρθρο 6 της Συνθήκης ΕΚ και ζήτησε από το κράτος αυτό να παρουσιάσει τις παρατηρήσεις του εντός δίμηνης προθεσμίας.

5. Με επιστολή της 9ης Αυγούστου 1996, το Βασίλειο του Βελγίου πληροφόρησε την Επιτροπή για την πρόθεσή του να τροποποιήσει τους κρίσιμους νόμους και να συμμορφωθεί με τις παρατηρήσεις της Επιτροπής. Προς το σκοπό αυτό μεταβίβασε στην Επιτροπή στις 26 Φεβρουαρίου 1997 δύο προσχέδια νόμου περιέχοντα τις τροποποιήσεις αυτές.

6. Αφού διαπίστωσε ότι οι κρίσιμες εθνικές διατάξεις παρέμεναν πάντοτε σε ισχύ, η Επιτροπή απηύθυνε στις 19 Ιουνίου 1997 αιτιολογημένη γνώμη στο Βασίλειο του Βελ-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ελληνική.

γίου καλώντας το να υιοθετήσει, εντός δίμηνης προθεσμίας από την κοινοποίηση, τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί με το άρθρο 6 της Συνθήκης ΕΚ.

7. Το Βασίλειο του Βελγίου απέστειλε στην Επιτροπή, στις 11 Αυγούστου 1997, ένα σχέδιο για την τροποποίηση του νόμου του 1921 και στις 27 Φεβρουαρίου 1998, ένα προσχέδιο νόμου για την τροποποίηση του νόμου του 1919.

8. Ελλείψει συγκεκριμένης πληροφορίας σχετικής με την οριστική υιοθέτηση διατάξεων που τροποποιούν τους κατά τα ανωτέρω νόμους του 1919 και του 1921, η Επιτροπή υπέβαλε την παρούσα προσφυγή ζητώντας από το Δικαστήριο, πρώτον να διαπιστώσει την κατά τα ανωτέρω παράβαση του Βασιλείου του Βελγίου και δεύτερον, να καταδικάσει το κράτος αυτό στα δικαστικά έξοδα.

9. Το Βασίλειο του Βελγίου αναφέρει στις παρατηρήσεις του ότι η διαδικασία ψήφισης των τροποποιητικών νόμων μέσω των οποίων θα προσαρμοσθεί το εθνικό δίκαιο στις απαιτήσεις του κοινοτικού δικαίου βρίσκεται εν εξελίξει· δεσμεύεται επίσης να πληροφορήσει το Δικαστήριο όταν τα μέτρα αυτά ολοκληρωθούν.

10. Με το υπόμνημα απαντήσεως, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η Βελγική Κυβέρνηση αναγνωρίζει εμμέσως την αντίθεση της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας με το κοινοτικό δίκαιο.

III — Επί του βασίμου της προσφυγής

11. Είναι, καταρχάς, απαραίτητο να διευκρινισθεί ότι, όπως ορθώς αναφέρει η Επιτροπή, η επίδικη εθνική νομοθεσία εμπίπτει σαφώς στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚ παρά το ότι αφορά σε ενώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Καίτοι οι ενλόγω ενώσεις δεν επιδιώκουν τη μεγιστοποίηση ή την αναδιανομή κερδών, μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες επ' αμοιβή ή να αποκτούν εισοδήματα, μετέχοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην οικονομική ζωή. Διέπονται, επομένως, από τους κοινοτικούς κανόνες για την ελευθερία εγκαταστάσεως.

12. Στην ανωτέρω προσέγγιση θα μπορούσε να αντιπαρατεθεί η παράγραφος 2, του άρθρου 58, της Συνθήκης σύμφωνα με την οποία ως εταιρίες που καλύπτονται από το δικαίωμα εγκαταστάσεως που διατυπώνει το άρθρο 52 της Συνθήκης ΕΚ δεν νοούνται εκείνες που «δεν επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό». Ωστόσο, σύμφωνα με την κρατούσα στο κοινοτικό δίκαιο θεωρία, η ύπαρξη κερδοσκοπικού σκοπού, ως αμιγής έννοια του κοινοτικού δικαίου, πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως. Ακόμη και νομικά πρόσωπα τα οποία δεν έχουν ως κύριο σκοπό να αυξ-

ήσουν τα κέρδη τους, καλύπτονται από το δικαίωμα εγκαταστάσεως στο μέτρο που συμμετέχουν στην οικονομική ζωή.

13. Τη θέση αυτή εξέφρασε και το Δικαστήριο στις αποφάσεις του Walrave και Koch [1], Donà [2] και Steymann [3]. Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει συχνά κληθεί να εφαρμόσει διατάξεις του κοινοτικού δικαίου σε περιπτώσεις ασκήσεως οικονομικής δραστηριότητας από οργανισμούς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα [4].

14. Δεν συνάγεται βεβαίως από τα ανωτέρω ότι όλες οι ενώσεις στις οποίες αναφέρονται οι βελγικοί νόμοι του 1919 και του 1921, ως εν δυνάμει συμμέτοχοι στην οικονομική ζωή, εμπίπτουν στο πεδίο του κοινοτικού δικαίου και είναι δικαιούχοι της ελευθερίας εγκαταστάσεως. Ένας όμως αριθμός από αυτές παρουσιάζει τις ενλόγω ιδιότητες και ως εκ τούτου, από την άποψη του κοινοτικού δικαίου, υφίστανται δυσμενή μεταχείριση σε σχέση με την αναγνώριση της νομικής τους προσωπικότητας από το εθνικό δίκαιο [5]. Επομένως, η επίδικη βελγική νομοθεσία εμπίπτει στο πεδίο του κοινοτικού δικαίου.

15. Περαιτέρω, αρκεί να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως ενός κράτους μέλους εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση στην εσωτερική έννομη τάξη του κράτους αυτού κατά τη λήξη της ταχθείσας με αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας [6]. Εξάλλου, γίνεται παγίως δεκτό ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλείται διατάξεις, την ακολουθούμενη πρακτική ή καταστάσεις της εσωτερικής έννομης τάξης του για να δικαιολογήσει τη μη τήρηση των υποχρεώσεων και προθεσμιών που έχει ορίσει μία οδηγία [7].

16. Εν προκειμένω, το Βασίλειο του Βελγίου δεν αμφισβητεί ότι, παρά την παρέλευση της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, δεν έλαβε τα κατάλληλα μέτρα προς συμμόρφωση με τις υποδείξεις της Επιτροπής, παραβαίνοντας έτσι τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, της Συνθήκης ΕΚ. Επομένως, φρονώ ότι στοιχειοθετείται η σχετική παράβαση του Βασιλείου του Βελγίου την οποία επικαλείται η Επιτροπή.

1 — Απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 1974, 36/74 (Συλλογή τόμος 1974, σ. 563).

2 — Απόφαση της 14ης Ιουλίου 1976, 13/76 (Συλλογή τόμος 1976, σ. 507).

3 — Απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1988, 196/87 (Συλλογή 1988, σ. 6159).

4 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Φεβρουαρίου 1987, υπόθεση 221/85, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1987, σ. 719) και απόφαση της 17ης Ιουνίου 1997, C-70/95, Sodemare (Συλλογή 1997, σ. I-3395).

5 — Το Δικαστήριο, με την απόφασή του της 20ής Οκτωβρίου 1993, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-92/92 και C-326/92, Phil Collins (Συλλογή 1993, σ. I-5145) διακήρυξε ρητώς ότι η θεμελιώδης αρχή της ίσης μεταχειρίσεως εφαρμόζεται σε κάθε πρόσωπο που βρίσκεται σε κατάσταση διεπόμενη από το κοινοτικό δίκαιο.

6 — Βλ., ενδεικτικά, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1997, C-361/95, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Συλλογή 1997, σ. I-7351, σκέψη 13) και απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1998, C-364/97, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (μη δημοσιευθείσα ακόμα στη Συλλογή, σκέψη 8).

7 — Βλ., ενδεικτικά, τις αποφάσεις της 2ας Οκτωβρίου 1997, C-208/96, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1997, σ. I-5375, σκέψη 9) και της 19ης Φεβρουαρίου 1998, C-135/96, Επιτροπή κατά Ελλάδος (Συλλογή 1998, σ. I-823, σκέψη 8).

IV — Πρόταση

17. Ενόψει των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο:

«— Να αναγνωρίσει ότι το Βασίλειο του Βελγίου διατηρώντας εθνική νομοθεσία σύμφωνα με την οποία, για την αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας μιας μη κερδοσκοπικής ενώσεως, απαιτείται η παρουσία ενός μέλους βελγικής ιθαγένειας στη διοίκηση της ενώσεως αυτής ή η στελέχωσή της κατά τα τρία πέμπτα από μέλη με βελγική ιθαγένεια, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, της Συνθήκης ΕΚ.

— Να καταδικάσει το Βασίλειο το Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.»